DEMONSTRATIEPROJECT · DEMO 2024-12

N-Adviezen Ontleed

Deelrapport 2

Workshops over N-bemestingsadviezen

Van telersbevraging naar transparantere en beter afgestemde adviezen

Centrale vragen

- Wat denken groentetelers over bemestingsadviezen?
- Hoe staan groentetelers tegenover adviezen?
- Hoe worden adviezen in de praktijk gebruikt?
- Wat kan verder worden geoptimaliseerd?

Medegefinancierd door de Europese Unie

Inhoud

1. N-adviezen ontleed **3**

1.1 Communicatie en uitnodiging 3

1.2 Inleiding workshop 4

1.3 Uniformisering van N-adviezen 5

1.4 Bespreking en discussie rond de resultaten van de bevraging 6

2. Besluit **13**

Het rapport combineert de resultaten van de telersbevraging met de bespreking tijdens twee workshops in februari en maart 2026.

1. N-adviezen ontleed

Het demonstratieproject “N-adviezen ontleed” heeft als doel te komen tot een door groentetelers breed gedragen bemestingsadvies. Om dit te ondersteunen werd een uitgebreide bevraging georganiseerd bij telers, waarin werd nagegaan hoe zij bemestingsadviezen ervaren, interpreteren en toepassen in de praktijk. In totaal vulden 150 telers deze bevraging in.

De resultaten van de bevraging vormden de basis voor twee workshops, die plaatsvonden op 25 februari 2026 en 30 maart 2026. Tijdens deze workshops werden de opvallendste resultaten van de bevraging toegelicht en besproken met de aanwezige telers en sectorleden. Daarbij werd uitgelegd hoe stikstofbemestingsadviezen tot stand komen en welke factoren hierin een rol spelen. Tegelijk werd het belang benadrukt van het correct en volledig aanleveren van informatie, aangezien deze gegevens bepalend zijn voor de kwaliteit en betrouwbaarheid van het uiteindelijke advies. Er werd nagegaan waar telers vandaag nood aan hebben binnen een bemestingsadvies. Ook werd besproken welke elementen positief worden ervaren en waar verbetering mogelijk of nodig is.

1.1 Communicatie en uitnodiging

De uitnodiging voor de workshops werd verspreid via verschillende kanalen:

- **23/01/2026**: oproep op de websites van
  - Harvestis (HARVESTIS)
  - Viaverda
  - Bodemkundige Dienst van België (BDB)
- **10/02/2026**: mailing via HARVESTIS (84 ontvangers)

Oorspronkelijk stonden twee workshops gepland:

- maandag 23/02/2026
- donderdag 26/02/2026

Door het zeer beperkte aantal inschrijvingen (4 deelnemers op maandag, 2 op donderdag) werd besloten beide momenten samen te voegen.

Aanvullende communicatie:

- **19/02/2026**: gerichte mailing naar reeds ingeschreven telers dat workshop werd verplaatst naar woensdag 25/02/2026, uitnodiging werd ook verspreid bij collega’s (20 ontvangers)
- **23/02/2026**: verspreiding door Tom Bolsens (Bakker Belgium NV) naar Green Farming-telers (ongeveer 30 ontvangers)

Tabel 2. Overzicht van de georganiseerde workshops.

Workshop	Datum	Locatie	Aanwezigen
Workshop 1	25 februari 2026 13.30–15.30 uur	Viaverda	1 groenteteler
Workshop 2	30 maart 2026	Harvestis	5 groentetelers, 1 onderzoeker van BioWorks en 1 producent van circulaire meststoffen (Detricon)

Op 25/02/2026 was er slechts een beperkte opkomst. Dit was een uitzonderlijk mooie dag, waardoor de deelnemers de voorkeur gaven aan andere werkzaamheden. Het bleek de warmste 25 februari sinds het begin van de metingen. Één teler was aanwezig. De tweede workshop werd gecombineerd met een presentatie van de operationele groep Fertihub en B3W. De workshops duurden telkens twee uur.

Figuur 1. Workshop 2 op 30 maart 2026 bij het Harvestis.

1.2 Inleiding workshop

Tijdens de workshop werd eerst kort stilgestaan bij de historische evolutie van de stikstofbemesting in de groenteteelt, om de aanwezigen inzicht te geven in hoe het huidige systeem tot stand is gekomen. Sinds 2007 is er in Vlaanderen een specifieke focus gekomen op bemesting in groenten, waarbij groenten werden ingedeeld in drie groentegroepen met elk hun eigen bemestingsnormen. Deze indeling houdt rekening met verschillen in stikstofbehoefte en opnamecapaciteit tussen gewassen en vormde een belangrijke stap richting een meer teeltspecifieke aanpak.

In de jaren nadien werden ook verplichte N-bemestingsadviezen ingevoerd voor groenteteelten. Parallel hieraan werd gewerkt met gedifferentieerde nitraatresidunormen, die voor groenten grotendeels ongewijzigd zijn gebleven. Deze maatregelen kaderden binnen een bredere beleidscontext, met als doel de nitraatuitspoeling te beperken en tegelijk voldoende ruimte te laten voor een economisch rendabele teelt.

Tot slot werd gewezen op de verdere verstrenging van het bemestingsbeleid, met onder meer de invoering van het verplichte kunstmestregister in Vlaanderen sinds 2021. Dit register verplicht landbouwers om het gebruik van meststoffen nauwkeurig bij te houden en draagt bij aan een betere opvolging en transparantie van de bemestingspraktijk. Deze historische schets maakte duidelijk dat het huidige bemestingsadvies het resultaat is van een stapsgewijze evolutie, waarbij beleid, praktijk en onderzoek elkaar voortdurend hebben beïnvloed.

1.3 Uniformisering van N-adviezen

Tijdens de workshop werd vervolgens wat extra context gegeven over het bredere kader waarin het bemestingsadvies tot stand komt. Daarbij werd verwezen naar een artikel dat op 13 oktober 2026 verscheen in VILT, waarin werd gesteld dat bemestingsadviezen voor landbouwers niet altijd consistent of betrouwbaar zijn. Uit een studie in opdracht van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) bleek dat praktijkcentra in gelijkaardige omstandigheden soms sterk uiteenlopende adviezen formuleren. Daarnaast werd aangehaald dat de informatie die landbouwers ontvangen vaak beperkt is en moeilijk leesbaar. Deze vaststellingen vormden de aanleiding om met de praktijkcentra Inagro, Harvestis (HARVESTIS), Viaverda en de Bodemkundige Dienst van België samen te zitten en het stikstofadvies voor groenten beter op elkaar af te stemmen.

Om de aanwezigen inzicht te geven in dit traject, werd tijdens de workshop kort toegelicht hoe de geüniformiseerde afsprakennota tot stand is gekomen. Daarbij werd benadrukt dat deze afsprakennota enkel fungeert als een gemeenschappelijke basis voor het opstellen van N-(bijbemestings)adviezen en fosforadviezen. Elk adviesverlenend labo behoudt de mogelijkheid om, op basis van eigen onderzoek, expertise en inzichten, verdere verfijningen aan te brengen binnen dit kader.

Het advies vertrekt van de gemeten stikstofvoorraad in de bodem en houdt daarnaast rekening met de verwachte stikstofvrijstelling tijdens de resterende opnameperiode van het gewas. Deze elementen worden afgetoetst aan opnamecurves, die de stikstofbehoefte van het gewas doorheen de groei weergeven. Afhankelijk van het tijdstip in het teeltseizoen kan het advies bestaan uit één dosis of worden opgesplitst in meerdere fracties. Aan de hand van een figuur werd dit proces verder verduidelijkt: de berekende stikstofbehoefte van het gewas wordt verminderd met de aanwezige bodemvoorraad en de verwachte stikstoflevering uit onder meer oogstresten, groenbedekkers, gescheurd grasland, bodemorganische stof en organische mest. De resterende hoeveelheid bepaalt de nog toe te dienen hoeveelheid stikstof en sluit aan bij de principes van de Nitraatrichtlijn, waarbij een evenwicht wordt nagestreefd tussen gewasbehoefte en bodemlevering.

Tot slot werd benadrukt dat bij een staalname vóór het planten of zaaien minimaal een advies voor een eerste bemestingsfractie wordt meegegeven. Voor een echt gericht bijbemestingsadvies is het echter wenselijk om later in het teeltseizoen een bijkomende N-staalname uit te voeren. Het tijdstip van staalname is dus in grote mate bepalend voor de nauwkeurigheid en betrouwbaarheid van het uiteindelijke bemestingsadvies, een aandachtspunt dat tijdens de workshop expliciet werd meegegeven aan de aanwezige telers.

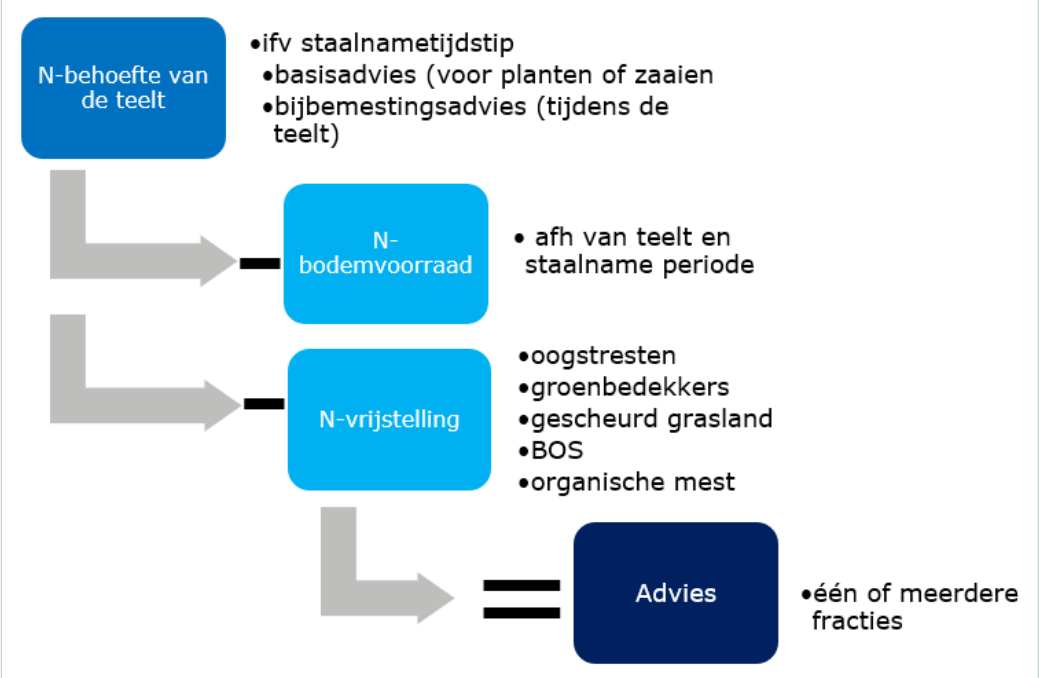

Figuur 2. Schematische opbouw van een N-(bij)bemestingsadvies: gewasbehoefte verminderd met de bodemvoorraad en de verwachte N-vrijstelling.

Daarna werd in de workshop benadrukt dat een goed N-(bij)bemestingsadvies niet alleen afhankelijk is van rekenregels en modellen, maar ook van de kwaliteit van de aangeleverde informatie. Het correct en nauwkeurig invullen van het inlichtingenformulier is daarbij cruciaal. Een goede communicatie tussen teler en staalnemer vormt de basis voor een betrouwbaar advies. Om die reden werd tijdens de workshop ook extra aandacht besteed aan het correct invullen en interpreteren van deze formulieren.

1.4 Bespreking en discussie rond de resultaten van de bevraging

De kern van de workshop bestond uit de bespreking van de resultaten van een ruime bevraging die werd georganiseerd op 25 februari en 12 maart 2025. Deze bevraging werd verstuurd naar 1.058 telers en afgesloten op 26 mei 2025. In totaal namen 150 respondenten deel, waarvan 43% groentetelers, 33%

akkerbouwers en 12% voorlichters. De opvallendste resultaten werden toegelicht en samen met de aanwezigen besproken.

Onderstaande vragen werden tijdens de workshop besproken.

1 Ik laat de stikstofinhoud op bodemstalen bepalen

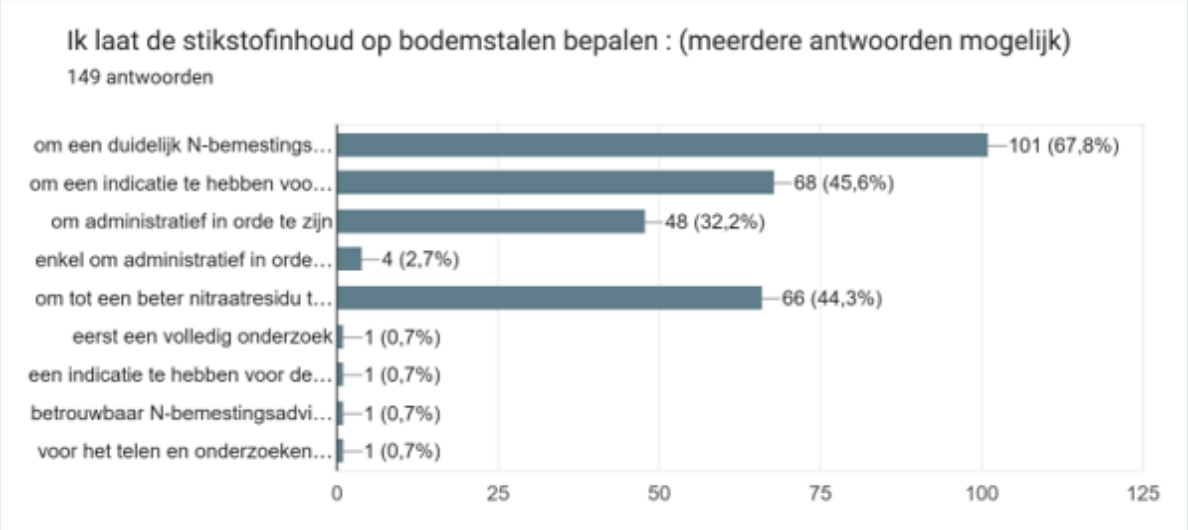

Figuur 3. Redenen waarom respondenten de stikstofinhoud op bodemstalen laten bepalen (n = 149; meerdere antwoorden mogelijk).

Uit de bevraging bleek dat 67% van de respondenten bodemstalen laat analyseren om een duidelijk N-bemestingsadvies te krijgen. Daarnaast doet 45% dit om een indicatie te hebben voor de N-bemesting, terwijl 32% aangeeft dat de staalname vooral gebeurt om administratief in orde te zijn. Ook 45% van de respondenten gaf aan dit te doen voor een beter nitraatresidu. Tijdens de workshops gaven ook meerdere telers aan dat ze doorheen het jaar al bewust bezig zijn met het streven naar een gunstig nitraatresidu.

2 Ik neem een bodemstaal voor

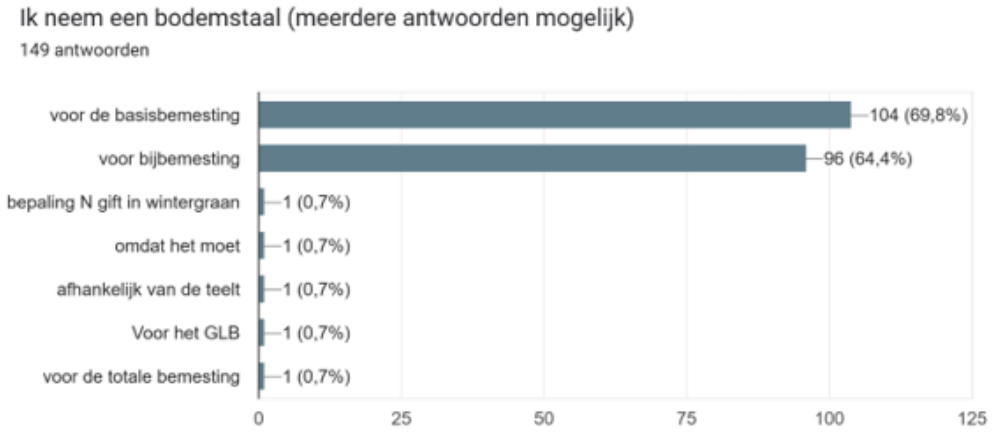

Informatie voor basisbemesting en bijbemesting lijken even belangrijk voor de respondenten. Een enkele respondent duidt aan dat het is omwille van verplichtingen.

Ik neem een bodemstaal (meerdere antwoorden mogelijk)	
voor de basisbemesting, voor bijbemesting	55
voor de basisbemesting	48
voor bijbemesting	41
voor de basisbemesting, Voor het GLB	1
afhankelijk van de teelt	1
omdat het moet	1
bepaling N gift in wintergraan	1
voor de totale bemesting	1

Figuur 4. Doel waarvoor respondenten een bodemstaal nemen (n = 148; meerdere antwoorden mogelijk).

Informatie voor basisbemesting en bijbemesting lijken even belangrijk voor de respondenten. Dit beaamden de telers die aanwezig waren tijdens de workshops.

3 Ik verwacht na staalname een advies

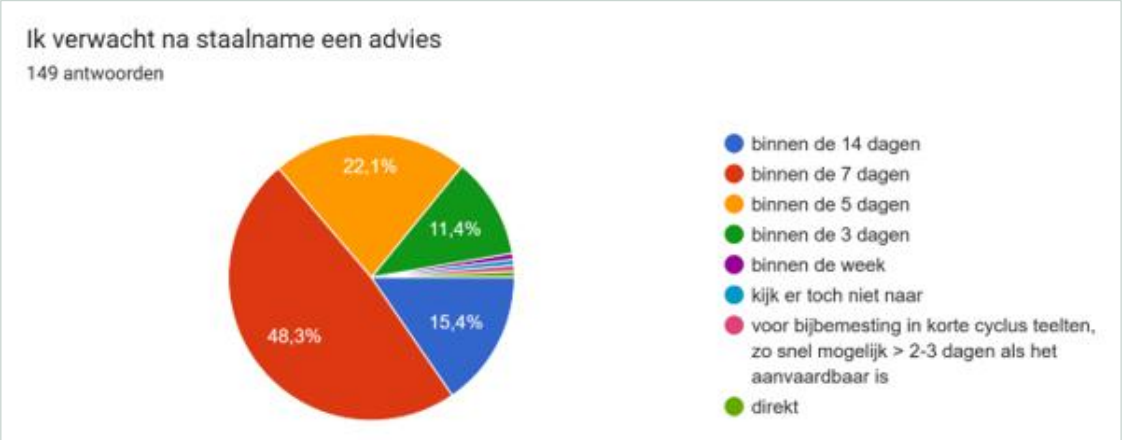

Figuur 5. Verwachte doorlooptijd voor het ontvangen van een bemestingsadvies na staalname (n = 149).

Wat de timing van het bemestingsadvies betreft, verwacht ongeveer 70% van de respondenten het advies binnen vijf tot zeven dagen te ontvangen. Tijdens de workshop bleek echter dat het voor sommige telers niet duidelijk is vanaf welk moment deze termijn precies begint te lopen. De vraag werd gesteld of dit gaat om de periode tussen de aanvraag van de staalname en het ontvangen van het advies, dan wel om de

periode vanaf het moment waarop het staal effectief wordt genomen. In de praktijk zit er immers vaak enkele dagen tussen de aanvraag van een staalname en de uitvoering ervan.

De telers gaven tijdens de workshop aan dat een termijn van ongeveer vijf tot zeven dagen tussen de aanvraag voor staalname en de effectieve staalname voor hen goed is. Wel werd door enkele telers benadrukt gezegd dat, vooral in drukke periodes, staalnames soms last minute worden aangevraagd. In dergelijke gevallen verwachten zij een zekere mate van flexibiliteit van de labo's, zodat het bemestingsadvies sneller dan de standaardtermijn kan worden aangeleverd.

4 Ik verwacht op het verslag

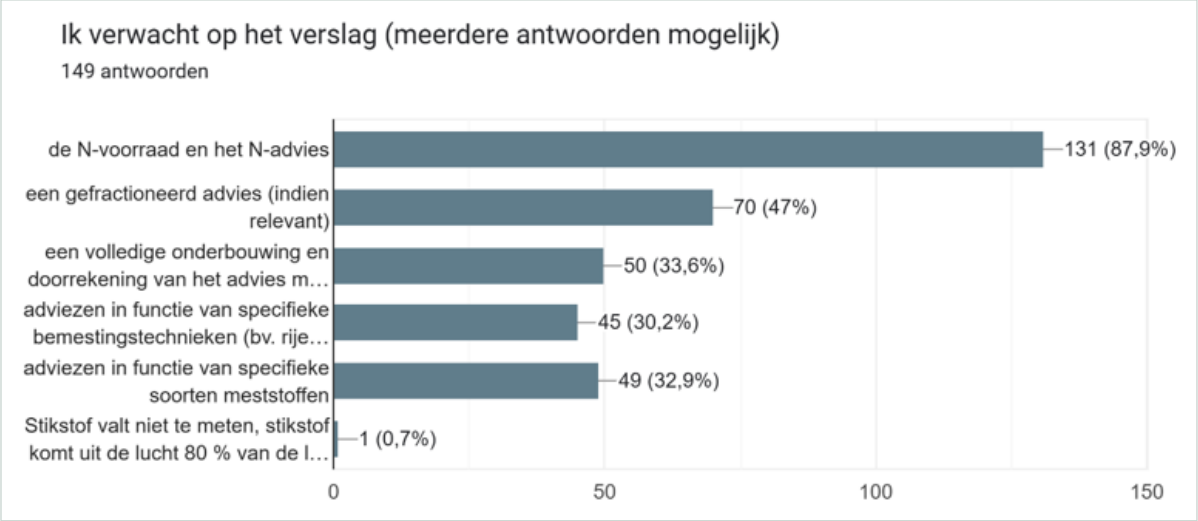

Figuur 6. Informatie die respondenten op het bemestingsverslag verwachten (n = 149; meerdere antwoorden mogelijk).

Ook de inhoud van het verslag werd besproken. Het merendeel van de respondenten verwacht uiteraard een concreet bemestingsadvies met N-voorraad en de geadviseerde N-dosis. Een deel van de telers verwacht daarnaast een gefractioneerd advies. Een gefractioneerd advies wordt door Viaverda, Bodemkundige Dienst van België en Inagro gegeven. Harvestis verstrekt zeker bij lange teelten geen gefractioneerd advies. HARVESTIS is van mening dat bij zulke teelten het nuttiger wordt geacht om pas later, bij een bijbemesting, opnieuw een staal te nemen om zo gerichter advies te kunnen geven. De meeste telers aanwezig tijdens de workshop op 30 maart waren ook van mening dat ze liever dan een extra staal bij de bijbemesting nemen om gerichter te gaan bijbemesten.

Ongeveer een derde van de respondenten verwacht een volledige onderbouwing en doorrekening van het advies, iets wat momenteel nauwelijks gebeurt. Ook tijdens de workshops gaven een aantal telers aan graag meer inzicht te krijgen in hoe het bemestingsadvies is opgebouwd en van waar de geadviseerde bemestingsdosis komt.

Ook werd tijdens de workshops gewezen op verschillen in analysemethoden, zoals pH gemeten in water versus pH-KCl, wat tot uiteenlopende resultaten kan leiden. Hier bleken een aantal telers op de workshop niet van op de hoogte te zijn.

Verder gaf 32% aan informatie te verwachten over meststoftypes, al werd erkend dat dit moeilijk is omwille van het brede gamma aan N-meststoffen. Mogelijk kan een meer neutrale benadering via rekenformules, zoals bij bekalking, hier een oplossing bieden. De telers aanwezig tijdens de workshop gaven aan dat ze geen behoefte hebben aan advisering over meststoftypes. Als ze vragen hebben, weten ze dat ze hiervoor achteraf wel nog toelichting kunnen vragen bij de praktijkcentra.

Advies over de bemestingstechnieken, zoals rijbemesting tegenover breedwerpige bemesting was voor de aanwezigen ook minder relevant.

5 Ik vind de lay-out op het verslag

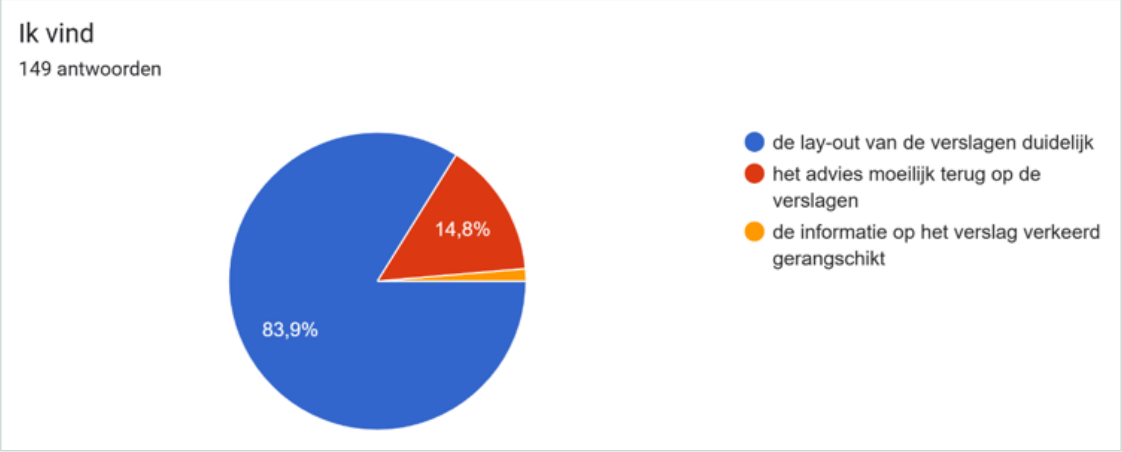

Figuur 7. Beoordeling van de lay-out van de bemestingsverslagen (n = 149).

Tijdens de workshop bevestigden de aanwezige telers dat de lay-out van de bemestingsverslagen voor hen duidelijk en overzichtelijk is. Hoewel elk labo zijn eigen stijl en opmaak hanteert, gaven de telers aan geen uitgesproken voorkeur te hebben voor een specifieke lay-out.

6 Ik vind het verslag

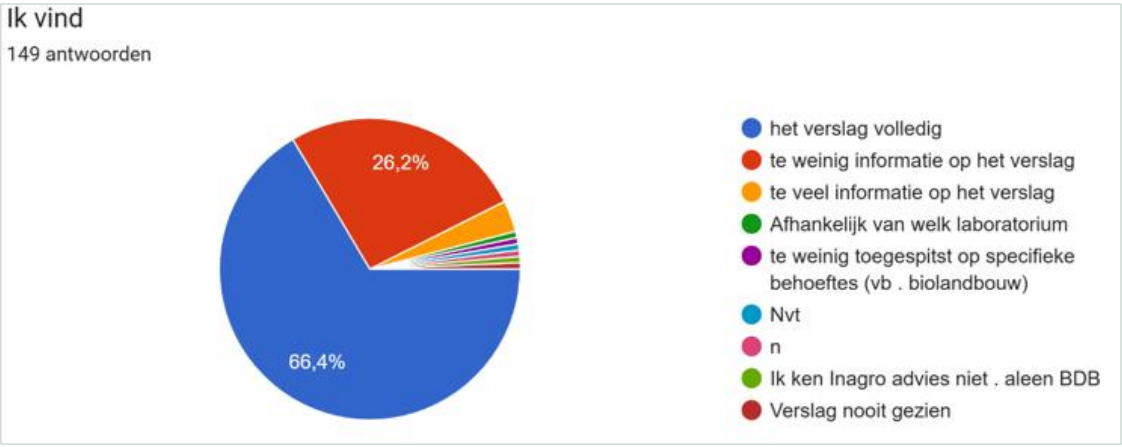

Figuur 8. Beoordeling van de inhoudelijke volledigheid van het bemestingsverslag (n = 149).

Wel kwam tijdens de workshop, net zoals eerder in de bevraging, de vraag naar meer inhoudelijke toelichting terug. Verschillende telers gaven aan dat zij op het verslag graag meer informatie zouden zien over hoe het bemestingsadvies tot stand komt en hoeveel mineralisatie in rekening wordt gebracht. Deze feedback sluit aan bij de resultaten van de bevraging, waaruit bleek dat 26% van de respondenten het verslag momenteel als te summier ervaart.

7 Ik gebruik het N-bemestingsadvies als volgt

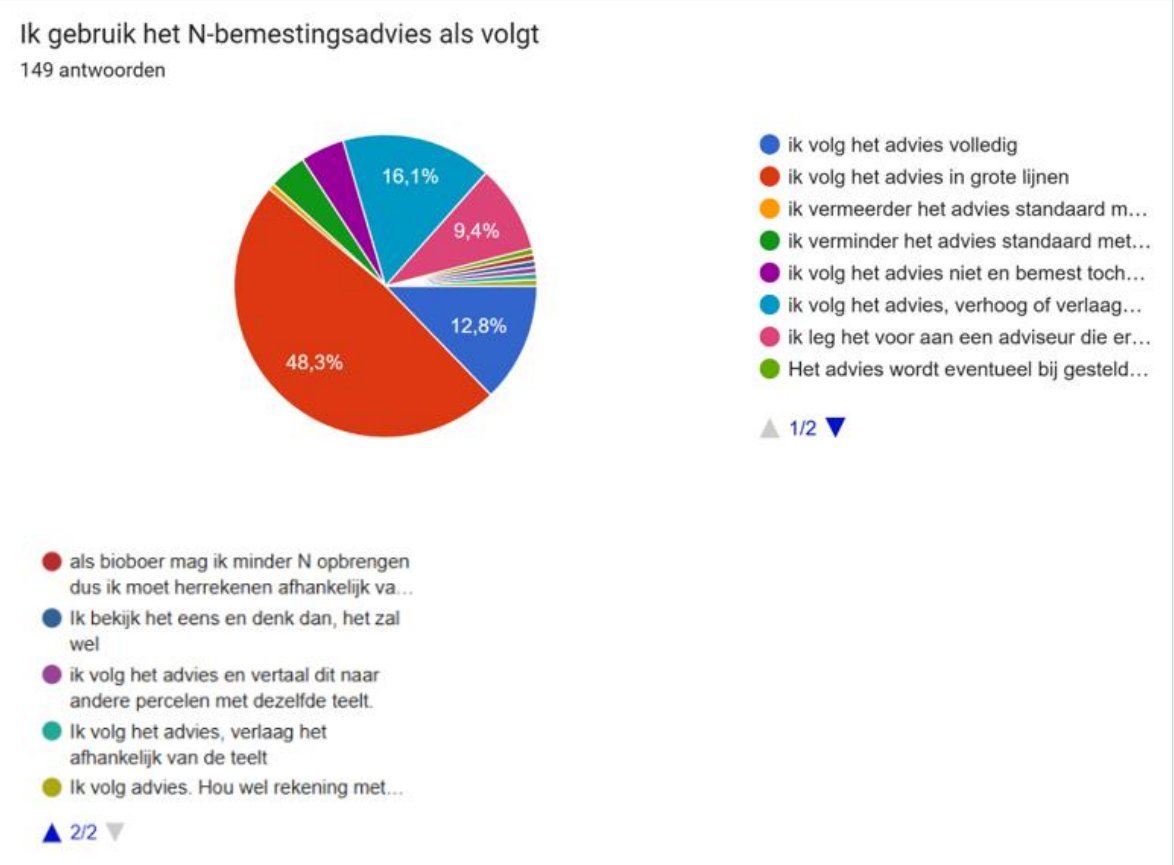

Figuur 9. Wijze waarop respondenten het N-bemestingsadvies in de praktijk gebruiken (n = 149).

Een uitgebreid deel van de discussie ging over het gebruik van het N-bemestingsadvies in de praktijk. De meeste aanwezige telers gaven aan dat zij het bemestingsadvies doorgaans in grote lijnen volgen, maar het advies ook aftoetsen aan hun eigen ervaring en kennis van het perceel. Daarbij werd benadrukt dat telers het belangrijk vinden om het advies te kunnen begrijpen en, indien nodig, zelf te kunnen interpreteren.

Een slateler gaf bijvoorbeeld aan dat hij het bemestingsadvies liefst zou ontvangen met een duidelijke opsplitsing van de verschillende factoren die bijdragen tot de stikstofbeschikbaarheid, zoals N-vrijstelling uit oogstresten, groenbedekkers, organische bemesting en mineralisatie. Wanneer deze elementen afzonderlijk worden weergegeven, krijgt de teler meer inzicht in hoe het advies is opgebouwd en kan hij beter inschatten of en in welke mate bijkomende bemesting volgens hem nog nodig is. Een teler deed een interessante suggestie om eventueel een tool te ontwikkelen waarin je als teler zelf kan aanvinken welke factoren je mee in rekening brengt in je bemestingsadvies en zo zelf meer inzicht krijgt in de finaal geadviseerde bemestingsdosis. Bijvoorbeeld zelf aanvinken of er organische bemesting al is toegepast, welke dosis werd toegepast reeds, aanvinken of er groenbedekker was, zelf beoordelen wat gewassstand was, aanvinken of er oogstresten zijn ondergewerkt, aanvinken hoeveel mineralisatie je per dag mee in rekening brengt, ... een beetje zoals de Bodemkundige dienst van België al doet met “BDBrekenmee”: Hiermee berekent u eenvoudig bemestingsadviezen op maat. De tool bevat bemestingswaardes voor 79 soorten mest, waarmee u zelf de ideale bemesting puzzelt op basis van uw perceelontleding.

Ook werd aangegeven dat negatieve adviezen, waarbij minder of geen stikstof bemest mag worden, in de praktijk vaak moeilijker volledig worden gevolgd, zeker wanneer telers het gevoel hebben dat het gewas toch een tekort dreigt te krijgen.

Daarnaast werd tijdens de workshop stilgestaan bij hoge nitraatresiduen, die soms ook worden vastgesteld op percelen waar niet overdreven werd bemest. Verschillende telers herkenden dit. Dit kan deels worden verklaard door een beperkte stikstofopname door het gewas, maar ook door mineralisatieprocessen in de bodem die moeilijk voorspelbaar zijn. Tijdens de workshop werd daarom uitgebreid toegelicht hoe mineralisatie in bemestingsadviezen wordt ingeschat en waarom dit een grote onzekerheidsfactor blijft.

Enerzijds kunnen bodembewerkingen een extra stimulans vormen voor mineralisatie. Anderzijds spelen weersomstandigheden ook een belangrijke rol. Hogere temperaturen en voldoende vocht versnellen de mineralisatie, terwijl droge periodes deze tijdelijk afremmen. Wanneer na een droge periode opnieuw neerslag valt, kan het bodemleven plots zeer actief worden, wat leidt tot een snelle vrijstelling van stikstof. Seizoensgebonden wordt doorgaans vastgesteld dat de mineralisatie vanaf mei toeneemt, tijdens de zomer afneemt door droge bodemcondities en in het najaar opnieuw stijgt. Dit verklaart waarom een bijbemesting in november vaak weinig meerwaarde heeft, omdat de bodem zelf nog stikstof blijft leveren.

Het exacte effect van het bodemleven op de mineralisatie blijft echter moeilijk te kwantificeren. Dit maakt het voor modellen en bemestingsadviezen bijzonder uitdagend om mineralisatie nauwkeurig te voorspellen. Telers gaven aan dat zij het zouden waarderen indien op het bemestingsadvies expliciet wordt vermeld hoeveel mineralisatie in rekening werd gebracht. Een dergelijke transparantie zou het vertrouwen in het advies versterken en telers beter ondersteunen bij het maken van eigen afwegingen.

8 Worden alle vragen op het inlichtingsformulier beantwoord?

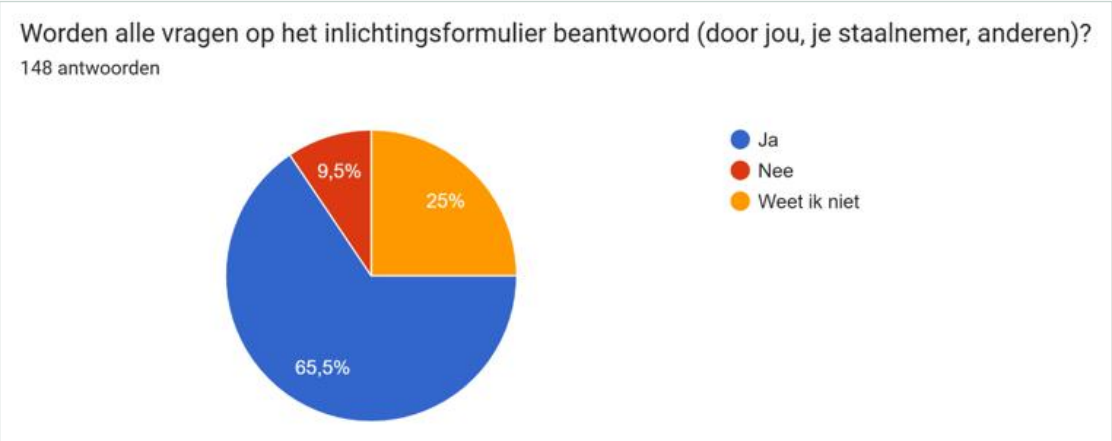

Figuur 10. Mate waarin de vragen op het inlichtingenformulier worden beantwoord (n = 148).

Tot slot werd tijdens de workshop stilgestaan bij het inlichtingenformulier dat aan de basis ligt van het bemestingsadvies. Opvallend was dat veel respondenten in de bevraging aangaven niet te weten of alle vragen op het formulier correct en volledig worden ingevuld. Tijdens de workshop werd dit verder toegelicht door enkele telers, die aangaven dat zij het inlichtingenformulier vaak zelf niet te zien krijgen. Hierdoor beschikken zij niet altijd over een volledig overzicht van de informatie die wordt doorgegeven aan het labo en die mee de basis vormt van het uiteindelijke bemestingsadvies.

In dat verband werd tijdens de workshop geopperd om meer gebruik te maken van bestaande databanken, zoals het bodempaspoort van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), mits toestemming van de teler. Het bodempaspoort is een digitaal instrument dat landbouwers inzicht geeft in de kwaliteit en toestand van hun bodem op perceelsniveau. Het bundelt informatie over bodemkenmerken, teelthistoriek, gewasopvolging en weersomstandigheden en ondersteunt zo een duurzaam bodembeheer. Daarnaast fungeert het bodempaspoort ook als koolstoftool om de koolstofopslag in de bodem te monitoren en is het actieve gebruik ervan gekoppeld aan ecoregelingen binnen het Vlaams landbouwbeleid.

Door dergelijke databanken te benutten, zou een aanzienlijk deel van het inlichtingenformulier voor bemestingsadviezen automatisch kunnen worden ingevuld. Dit kan niet alleen de administratieve last verminderen, maar ook bijdragen aan volledigere en consistentere aangeleverde gegevens, wat uiteindelijk de kwaliteit en betrouwbaarheid van het bemestingsadvies ten goede zou komen.

9 Belang van de parameters op het inlichtingsformulier

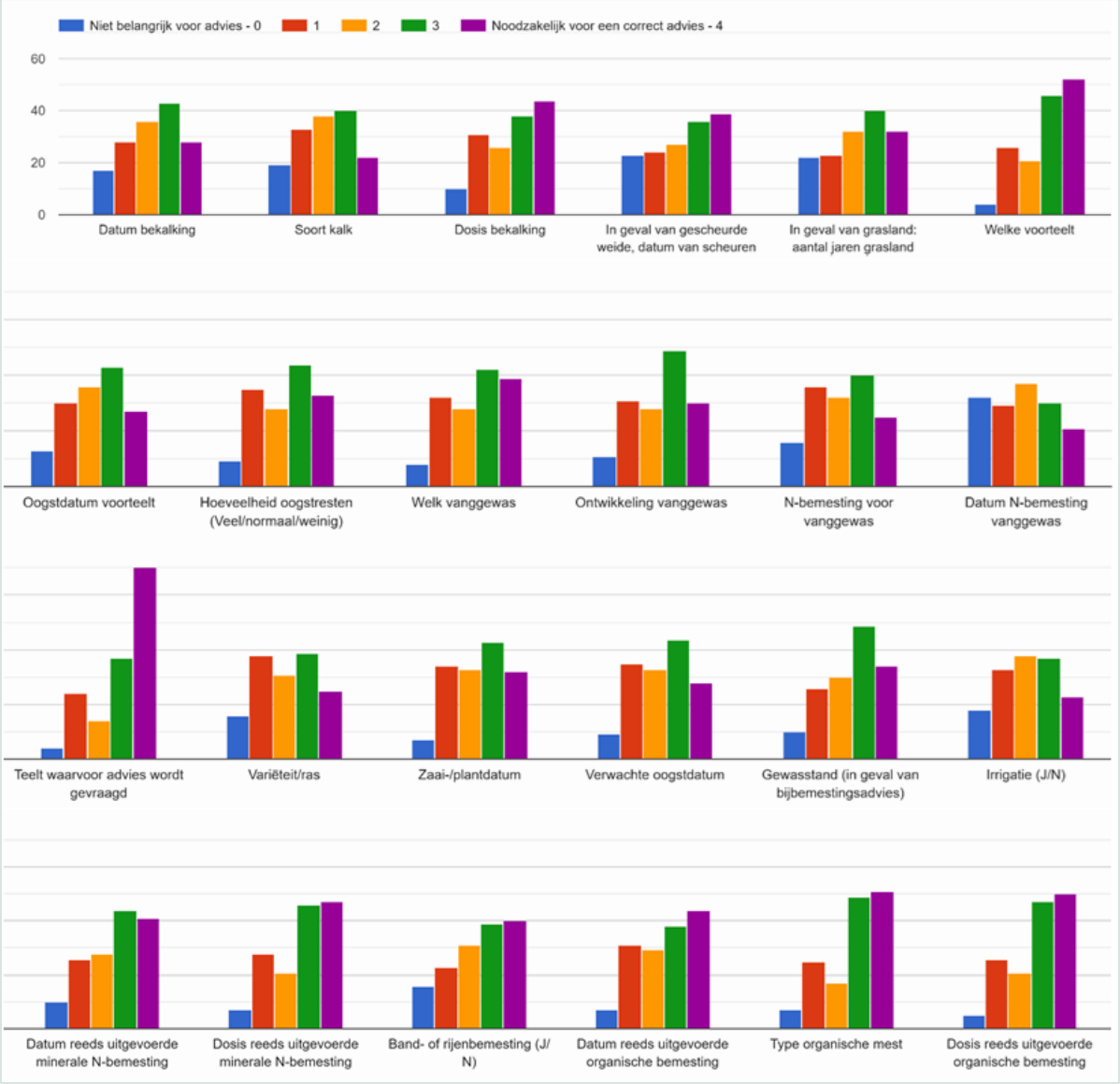

Figuur 11. Beoordeling van het belang van de parameters op het inlichtingenformulier.

Tijdens de workshop werd ook stilgestaan bij de relevantie van de parameters die worden opgevraagd via het inlichtingenformulier. De aanwezige telers gaven aan zich grotendeels te herkennen in de resultaten van de bevraging. Zo werd bevestigd dat de datum van N-bemesting van het vanggewas en ook informatie over het ras of de variëteit voor hen minder relevant zijn bij het opstellen van een stikstofbemestingsadvies. Deze gegevens worden door telers als weinig doorslaggevend ervaren en dragen volgens hen beperkt bij tot een beter of gerichter advies.

Daartegenover benadrukten de telers wel het belang van het vermelden van de gewasstand van het vanggewas. Deze parameter wordt als waardevol beschouwd omdat ze een indicatie geeft van de ontwikkeling en de mogelijke stikstofvastlegging van het vanggewas. Tegelijk werd tijdens de workshop duidelijk aangehaald dat de huidige manier van beoordelen als te subjectief wordt ervaren. Vandaag wordt de gewasstand vaak omschreven met termen als “zwak”, “matig” of “sterk”, eventueel aangevuld met een schatting van de plantlengte in centimeters door de staalnemer. Volgens de telers laat dit veel ruimte voor interpretatie en kunnen dergelijke inschattingen sterk verschillen van persoon tot persoon.

Tijdens de discussie werd daarom gesuggereerd om te werken met een duidelijk referentiekader voor de beoordeling van de gewasstand. Zo zou men kunnen werken met vaste beoordelingscriteria die aangeven wat onder een zwakke, matige of sterke ontwikkeling wordt verstaan. Daarnaast werd het idee geopperd om bij de staalname eventueel een foto van het vanggewas te nemen en toe te voegen aan het dossier. Op

die manier kan de gewasstand visueel worden vastgelegd, wat de interpretatie nadien vergemakkelijkt en de subjectiviteit kan verminderen.

De telers gaven aan dat dergelijke verfijningen kunnen bijdragen aan een meer uniforme beoordeling van de gewasstand en uiteindelijk ook aan een betrouwbaarder en beter onderbouwd bemestingsadvies. Deze discussie onderstreept het belang van niet alleen welke parameters worden opgevraagd, maar ook hoe deze parameters worden beoordeeld en vastgelegd.

2. Besluit

De workshops binnen het demonstratieproject “N-adviezen ontleed” boden waardevolle inzichten in hoe groentetelers bemestingsadviezen ervaren en toepassen in de praktijk. De bespreking van de resultaten van de bevraging, aangevuld met toelichting over de opbouw van het N-bemestingsadvies, zorgde voor meer begrip bij de aanwezigen over de achterliggende methodiek en de complexiteit ervan. Tegelijk werd duidelijk dat telers het advies meestal in grote lijnen volgen, maar dat er behoefte is aan meer transparantie over hoe het advies tot stand komt, met name wat betreft de inschatting van mineralisatie en de verschillende bronnen van stikstofvrijstelling.

Het toekomstperspectief ligt in het verder verfijnen en uniformeren van bemestingsadviezen, zonder daarbij de nodige flexibiliteit voor labo’s en teeltspecifieke kennis te verliezen. Het werken met een gemeenschappelijke afsprakennota vormt hierbij een belangrijke stap, net als het verder verbeteren van de informatiedoorstroming tussen teler, staalnemer en labo. Daarnaast bieden digitale instrumenten, zoals het bodempaspoort, kansen om gegevens efficiënter en consistenter te benutten.